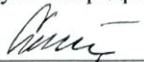

Київський національний університет
Будівництва і архітектури
Кафедра економіки будівництва

«Затверджую»

Завідувач кафедри економіки будівництва

 / С.П. Стеценко/
«30» серпня 2021 р.

Розробник силябусу

 / В.В. Титок/

СИЛАБУС

Економіка природокористування

(назва освітньої компоненти (дисципліни))

1) Шифр за освітньою програмою: _____
2) Навчальний рік: 2021/2022
3) Освітній рівень: перший рівень вищої освіти (бакалавр)
4) Форма навчання: денна, заочна
5) Галузь знань: 18 Виробництво та технології
6) Спеціальність, назва освітньої програми : 183 Технологія захисту навколишнього середовища
8) Статус освітньої компоненти: (обов'язкова чи вибіркова)
9) Семестр: 7
10) Контактні дані викладача: доцент, к.е.н., Титок Вікторія Вікторівна, tytok.vv@knuba.edu.ua
11) Мова навчання: українська
12) Пререквізити (дисципліни-попередники, які необхідно вивчити, щоб слухати цей курс): «Вища математика», «Загальна екологія», «Рациональне природокористування та ресурсозбереження», «Економічна теорія», «Нормування антропогенного навантаження на природне середовище», «Організація управління екологічної діяльності»
13) Мета курсу: формування знань студентів у галузі управління раціональним використанням природних ресурсів і охорони навколишнього середовища, соціально-економічних аспектів природокористування та природоохоронного законодавства, надбання практичних навичок в економічній оцінці природних ресурсів, ефективності впровадження природоохоронних заходів та оцінці економічного збитку, що утворюється внаслідок забруднення довкілля; формування у студентів наукового світогляду і здатності до економічного мислення.

14) Результати навчання:

№	Програмний результат навчання	Метод перевірки навчального ефекту	Форма проведення занять	Посилання на програмні компетентності
1	ПР01. Демонструвати розуміння основних принципів управління природоохоронними діями та/або екологічними проектами.	Обговорення під час занять, тематичне дослідження	Лекція, практичні заняття та самостійна робота	ІК ФК 14 ФК 17 ФК 18 ФК 19
2	ПР02. Розуміти основні екологічні закони, правила та принципи охорони довкілля та природокористування.	Обговорення під час занять, тематичне дослідження	Лекція, практичні заняття та самостійна робота	ІК ФК 14 ФК 17 ФК 18 ФК 19
3	ПР03. Розуміти основні концепції, теоретичні та практичні проблеми в галузі природничих наук, що необхідні для аналізу і прийняття рішень в сфері екології, охорони довкілля та оптимального природокористування.	Обговорення під час занять, тематичне дослідження	Лекція, практичні заняття та самостійна робота	ІК ФК 14 ФК 17 ФК 18 ФК 19
4	ПР11. Уміти прогнозувати вплив технологічних процесів та виробництв на навколишнє середовище	Обговорення під час занять, тематичне дослідження	Лекція, практичні заняття та самостійна робота	ІК ФК 14 ФК 17 ФК 18 ФК 19
5	ПР12. Брати участь у розробці та реалізації проектів, направлених на оптимальне управління та поведження з виробничими та муніципальними відходами.	Обговорення під час занять, тематичне дослідження	Лекція, практичні заняття та самостійна робота	ІК ФК 14 ФК 17 ФК 18 ФК 19

15) Структура курсу:

Лекції, год.	Практичні заняття, год.	Лабораторні заняття, год.	Курсовий проект/ курсова робота РГР/Контрольна робота	Самостійні робота здобувача, год.	Форма підсумкового контролю
28	18	-	Контрольна робота	44	Залік
Сума годин			90		
Загальна кількість кредитів ECTS			3		
Кількість годин (кредитів ECTS) аудиторного навантаження:			46 (1,53)		

16) Зміст курсу: (окремо для кожної форми занять – Л/Пр/Лаб/ КР/СРС)**Лекції:**

- Тема 1. Економіка природокористування як наука. Природокористування.
- Тема 2. Природні ресурси. Економічна оцінка природних ресурсів
- Тема 3. Екологічне ліцензування, нормування і стандартизація, сертифікація та експертиза
- Тема 4. Капітальне будівництво ділянок та підрозділів екологічного спрямування промислових підприємств
- Тема 5. Основні фонди допоміжного виробництва в системі екологізації підприємства
- Тема 6. Техніко–технологічна база виробництва. Ресурсне забезпечення діяльності будівельних підприємств
- Тема 7. Економічна ефективність природоохоронних заходів підприємства
- Тема 8. Економічні збитки, оцінка втрат
- Тема 9. Економічні проблеми збереження та відтворення біорізномайття
- Тема 10. Організаційно – економічний механізм реалізації платного природокористування в Україні
- Тема 11. Принципи чинного екологічного законодавства України та види відповідальності за порушення довкілля
- Тема 12. Менеджмент природного середовища та управління екологічною безпекою у контексті відтворювальних процесів
- Тема 13. Міжнародний досвід і співробітництво в галузі охорони природного середовища

Практичні заняття:

- Заняття 1. Природокористування в Україні на тлі міжнародного природокористування. Концепція сталого розвитку.
- Заняття 2. Платежі за використання природних ресурсів
- Заняття 3. Екологічні затрати господарської діяльності
- Заняття 4. Теорія економічних збитків
- Заняття 5. Визначення збитків від забруднення елементів природного середовища
- Заняття 6. Визначення збитків від будівництва
- Заняття 7. Економічна ефективність природоохоронної діяльності
- Заняття 8. Платежі за забруднення довкілля

Контрольна робота:

1. Еколого-економічний аналіз, головні завдання, принципи та методи.
2. Організаційно-економічні заходи щодо забезпечення охорони атмосферного повітря.
3. Роль принципу “Забруднювач платить” в економіці природокористування.
4. Необхідність екологізації виробництва за сучасних умов.
5. Екологічні показники продукції.
6. Форми заохочення і стимулювання природоохоронної діяльності.
7. Еколого-економічні проблеми Тернопільської області.
8. Еколого-економічні проблеми Львівської області.
9. Еколого-економічні проблеми Донбасу.
10. Еколого-економічні проблеми Карпатського регіону.
11. Еколого-економічні проблеми Поліського регіону.
12. Еколого-економічні проблеми Кримського півострова.
13. Еколого-економічний моніторинг.
14. Економічний механізм розвитку й охорони рекреаційних ресурсів в Україні.
15. Економічний механізм охорони рибних ресурсів в Україні.
16. Економічний механізм охорони рослинних ресурсів в Україні.
17. Економічний механізм охорони тваринних ресурсів в Україні.
18. Економічний механізм охорони лісових ресурсів в Україні.
19. Роль економічних механізмів Кіотського протоколу у вирішенні проблем зміни клімату.
20. Еколого-економічне районування.
21. Концепція сталого розвитку.
22. Закономірності взаємодії суспільства і природи.
23. Міжнародна практика оцінювання природних ресурсів.
24. Стратегічні пріоритети сталого розвитку України в екологічній сфері (за Комплексною програмою впровадження на національному рівні рішень Всесвітнього саміту зі сталого розвитку).
25. Стратегічні пріоритети сталого розвитку України в економічній сфері (за Комплексною програмою впровадження на національному рівні рішень Всесвітнього саміту зі сталого розвитку).
26. Діяльність Комітету екологічної політики Європейської економічної комісії ООН.
27. Споживацька сутність сучасної економіки і проблеми екології.
28. Сучасні проблеми фінансування природоохоронних заходів в Україні.
29. Еколого-економічні проблеми акваторії та узбережжя Чорного моря.
30. Еколого-економічні проблеми акваторії та узбережжя Азовського моря.
31. Еколого-економічні проблеми, пов’язані з використанням пестицидів.
32. Еколого-економічні проблеми ливарного виробництва.
33. Інвестиційна політика щодо охорони довкілля.
34. Безвідходні технології – головний шлях охорони довкілля від техногенного впливу.
35. Шляхи “екологічного” вирішення паливно-енергетичної проблеми в Україні.
36. Оцінка можливості подальшого розвитку атомної енергетики в Україні з позицій раціонального природокористування.
37. Еколого-економічні проблеми зони аварії Чорнобильської АЕС.

38. Екологізація банківської справи за сучасних умов.
39. Еколого-етичні мотиви в інвестиційній політиці.
40. Економічні інструменти впливу на ринкову кон'юнктуру у галузі використання природних ресурсів та розвитку екологічної інфраструктури.
41. Концепція використання природних благ.
42. Економічні збитки від забруднення навколишнього середовища.
43. Екологічний бюджет і природоохоронні фонди.
44. Інформаційне забезпечення управління природокористуванням і охороною природи.
45. Екологічне маркування як інструмент сучасного маркетингу.

17) Основна література:

1. Економічні розрахунки в природоохоронній діяльності: навч. посіб. / С. С. Рижков, А. М. Мозговий, С. М. Літварк, О. А. Літварк, Н. В. Гурець; під заг. ред. проф. С. С. Рижкова. – 2-ге вид. Миколаїв: НУК, 2016. – 228с.
2. Економіка довкілля і природних ресурсів: навчальний посібник / за заг. ред. П. Т. Бубенка; Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Х.: ХНУМГ, 2014. – 280 с.
3. Макар, С. В. Економіка природопользования : учебник / С. В. Макар, В. Г. Глушкова. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Издательство Юрайт, 2011. – 588 с. – (Основы наук).
4. Борейко В. І. Економіка довкілля та природокористування: Навч. посібник. – Рівне: НУВГП, 2011. – 255 с.
5. Данилишин Б. М. Економіка природокористування: підручник / Б. М. Данилишин, М. А. Хвесик, В. А. Голян. – К. : Кондор, 2010. – 465 с.
6. Основи екології. Екологічна економіка та управління природокористуванням: підручник / За заг. ред. д.е.н., проф. Л.Г Мельника та к.е.н., проф. М.К Шапочки. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2007. – 759 с.
7. Царенко О. М. Основи екології та економіка природокористування / Царенко О. М., Несветов О. О., Кадацький М. О. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2007. – 759 с.

18) Додаткові джерела:

1. Екологічний менеджмент : [Навч. посібник] / [За ред. В. Ф. Семенова, О. Л. Михайлюк]. Київ, Центр навчальної літератури, 2004. 407 с.
2. Коренюк П. І., Федуллова С. О. Економіка природокористування. [Навчальний посібник]. Дніпропетровськ: Акцент ПП, 2014. 274 с.
3. Маменко О. М., Портянник С. В. Економіка природокористування: підручник / Харківська держ. зоовет. академія. Харків, 2017. 286 с.
4. Закон України “Про меліорацію земель”.
5. Закон України “Про мисливське господарство та полювання”.
6. Закон України “Про охорону навколишнього природного середовища”.
7. Закон України “Про охорону атмосферного повітря”.
8. Закон України “Про плату за землю”.
9. Закон України “Про рослинний світ”.
10. Закон України “Про тваринний світ”.
11. Збірник нормативно-правових актів Європейського Союзу у сфері охорони навколишнього середовища.
12. Земельний кодекс України.
13. Інструкція про порядок обчислення та сплати збору за забруднення навколишнього природного середовища.
14. Ecorportal.univ.kiev.ua (на сайті представлені матеріали екологічних конференцій, нарад, публікації, результати досліджень, освіти)
15. www.ecolife.org.ua
16. www.alter-eco.org.ua (коаліція українських неурядових організацій “Альтер-Еко”)
17. www.ecoleague.net (офіційний сайт Всеукраїнської екологічної Ліги)
18. www.unep.ch/ (Програма ООН з питань захисту довкілля – United Nations Environment Program)
19. www.rada.kiev.ua (сайт Верховної Ради України)
- 20 www.dovkilia.kiev.ua (сайт екологічного проекту)
21. Ecoproduct.org.ua (сайт загальнонаціонального проекту “Екологічно чистий продукт”)
- 22.www.erriu.ukrtel.net (сайт Інституту досліджень навколишнього середовища та ресурсів)
23. www.ecology.org.ua (сайт Комітету ВР України з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи)
24. http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi (законодавство України)
25. www.eea.europa.eu/ (ЕЕА – European Environment Agency)
26. www.ecopravo.lviv.ua (сайт Львівської громадської організації “Еко-Право-Львів”)
27. www.menr.gov.ua (сайт Міністерства охорони навколишнього природного середовища)
28. www.iapm.edu.ua (сайт Центру сталого розвитку та екологічних досліджень)

19) Система оцінювання навчальних досягнень (розподіл балів):

Поточне оцінювання			Підсумковий контроль	Сума
Лекційні заняття	Практичні заняття	Індивідуальна робота		
20	20	30	30	100

20) Умови допуску до підсумкового контролю:**Шкала оцінювання: національна та ECTS**

За національною шкалою	Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Критерії оцінювання
Відмінно	90-100	A	Здобувач вищої освіти виявив всебічні, систематичні та глибокі знання навчального матеріалу дисципліни, передбаченого програмою; засвоїв основну та додаткову літературу, рекомендовану програмою; проявив творчі здібності в розумінні, логічному, стислому та ясному трактуванні навчального матеріалу; засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни, їх значення для подальшої професійної діяльності
Добре	82-89	B	Здобувач вищої освіти виявив систематичні та глибокі знання навчального матеріалу дисципліни вище середнього рівня; продемонстрував уміння вільно виконувати завдання, передбачені програмою; засвоїв літературу, рекомендовану програмою; засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни, їх значення для подальшої професійної діяльності
	74-81	C	Здобувач вищої освіти виявив загалом добрі знання навчального матеріалу дисципліни при виконанні передбачених програмою завдань, але припустив низку помітних помилок; засвоїв основну літературу, рекомендовану програмою; показав систематичний характер знань з дисципліни; здатний до самостійного використання та поповнення надбаних знань у процесі подальшої навчальної роботи та професійної діяльності.
Задовільно	64-73	D	Здобувач вищої освіти виявив знання навчального матеріалу дисципліни у обсязі, необхідному для подальшого навчання та майбутньої професійної діяльності; справився з виконанням завдань, передбачених програмою; ознайомився з основною літературою, рекомендованою програмою; припустив значну кількість помилок або недоліків у відповідях на запитання при співбесідах, тестуванні та при виконанні завдань тощо, <u>принципові, які може усунути самостійно.</u>
	60-63	E	Здобувач вищої освіти виявив знання основного навчального матеріалу дисципліни в мінімальному обсязі, необхідному для подальшого навчання та майбутньої професійної діяльності; в основному виконав завдання, передбачені програмою; ознайомився з основною літературою, рекомендованою програмою; припустив помилки у відповідях на запитання при співбесідах, тестуванні та при виконанні завдань тощо, які може усунути лише під керівництвом та за допомогою викладача.
Незадовільно	35-59	FX	Здобувач вищої освіти мав значні прогалини в знаннях основного навчального матеріалу дисципліни; допускав принципові помилки при виконанні <u>передбачених програмою завдань</u>
	0-34	X	Здобувач вищої освіти не мав знань зі значної частини матеріалу; допускав принципові помилки при виконанні більшості передбачених програмою завдань; не спроможний самостійно засвоїти програмний матеріал.

Студенту, який має підсумкову оцінку за дисципліну від 35 до 59 балів, призначається додаткова залікова сесія. В цьому разі він повинен виконати додаткові завдання, визначені викладачем.

Студент, який не здав та/або не захистив індивідуальне завдання, не допускається до складання заліку.

Студент має право на опротестування результатів контролю (апеляцію). Правила подання та розгляду апеляції визначені внутрішніми документами КНУБА, які розміщені на сайті КНУБА та зміст яких доводиться до студентів на початку вивчення дисципліни.

Політика щодо відвідування

Студент, який пропустив аудиторне заняття з поважних причин, має продемонструвати викладачу та надати до деканату факультету документ, який засвідчує ці причини.

Студент, який пропустив лекційне заняття, повинен законспектувати зміст цього заняття та продемонструвати конспект викладачу до складання заліку.

Студент, який пропустив практичне заняття, повинен законспектувати джерела, які були визначені викладачем як обов'язкові для конспектування, та продемонструвати конспект викладачу до складання заліку, а також виконати індивідуальне завдання, якщо його виконання було передбачене планом заняття.

За об'єктивних причин (хвороба, міжнародне стажування тощо) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Методи контролю

Основні форми участі студентів у навчальному процесі, що підлягають поточному контролю: виступ на практичних заняттях; доповнення, запитання до виступаючого, рецензії на виступ; участь у дискусіях; аналіз першоджерел; письмові завдання (тестові, індивідуальні роботи у формі рефератів); та інші письмові роботи, оформлені відповідно до вимог. Кожна тема курсу, що винесена на лекційні та практичні заняття, відпрацьовується студентами у тій чи іншій формі, наведеній вище. Обов'язкова присутність на лекційних заняттях, активність впродовж семестру, відвідування/відпрацювання усіх семінарських занять, виконання інших видів робіт, передбачених навчальним планом з цієї дисципліни.

При оцінюванні рівня знань студента аналізу підлягають:

- характеристики відповіді: цілісність, повнота, логічність, обґрунтованість, правильність;
- якість знань (ступінь засвоєння фактичного матеріалу): осмисленість, глибина, гнучкість, дієвість, системність, узагальненість, міцність;
- ступінь сформованості умінь поєднувати теорію і практику під час розгляду ситуацій, практичних завдань;
- рівень володіння розумовими операціями: вміння аналізувати, синтезувати, порівнювати, абстрагувати, узагальнювати, робити висновки з проблем, що розглядаються;
- досвід творчої діяльності: вміння виявляти проблеми, розв'язувати їх, формувати гіпотези;
- самостійна робота: робота з навчально-методичною, науковою, допоміжною вітчизняною та зарубіжною літературою з питань, що розглядаються, вміння отримувати інформацію з різноманітних джерел (традиційних; спеціальних періодичних видань, ЗМІ, Internet тощо).

Тестове опитування може проводитись за одним або кількома змістовими модулями. В останньому випадку бали, які нараховуються аспіранту за відповіді на тестові питання, поділяються між змістовими модулями.

Індивідуальне завдання підлягає захисту студентом на заняттях, які призначаються додатково.

Індивідуальне завдання може бути виконане у різних формах. Зокрема, студенти можуть зробити його у вигляді реферату. Реферат повинен мати обсяг від 18 до 24 сторінок А4 тексту (кегель Times New Roman, шрифт 14, інтервал 1,5), включати план, структуру основної частини тексту відповідно до плану, висновки і список літератури, складений відповідно до ДСТУ 8302:2015. В рефераті можна також помістити словник базових понять до теми. Водночас індивідуальне завдання може бути виконане в інших формах, наприклад, у вигляді презентації у форматі Power Point. В цьому разі обсяг роботи визначається індивідуально – залежно від теми.

Література, що рекомендується для виконання індивідуального завдання, наведена у цій робочій програмі, а в електронному вигляді вона розміщена на Освітньому сайті КНУБА, на сторінці кафедри.

Текст індивідуального завдання подається викладачу не пізніше, ніж за місяць до початку залікової сесії. Заняття із захисту індивідуальних завдань призначаються не пізніше, ніж за 2 тижні до початку сесії. Викладач має право вимагати від студента доопрацювання індивідуального завдання, якщо воно не відповідає встановленим вимогам.

Результати поточного контролю заносяться до журналу обліку роботи. Позитивна оцінка поточної успішності студентів за відсутності пропущених та невідпрацьованих семінарських занять та позитивні оцінки за індивідуальну роботу є підставою до підсумкової форми контролю – заліку.

Підсумковий контроль здійснюється під час проведення залікової сесії з урахуванням підсумків поточного та модульного контролю. Під час семестрового контролю враховуються результати здачі усіх видів навчальної роботи згідно зі структурою кредитів.

Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Участь в роботі впродовж семестру – 100.

Форма підсумкового контролю – залік.

21) Політика щодо академічної доброчесності:

Тексти індивідуальних завдань (в т.ч. у разі, коли вони виконуються у формі презентацій або в інших формах) перевіряються на плагіат. Для цілей захисту індивідуального завдання оригінальність тексту має складати не менше 70%. Виключення становлять випадки зарахування публікацій студентів у матеріалах наукових конференціях та інших наукових збірниках, які вже пройшли перевірку на плагіат.

Списування під час тестування та інших опитувань, які проводяться у письмовій формі, заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). У разі виявлення фактів списування з боку студента він отримує інше завдання. У разі повторного виявлення призначається додаткове заняття для проходження тестування.

22) Посилання на сторінку електронного навчально-методичного комплексу дисципліни:

<http://org2.knuba.edu.ua/enrol/index.php?id=2075>